

Het verhaal van Filippo en zijn voorouderstam

Filippo sluit het gordijn dat de kleine familietempel afsluit. Elke morgen dankt hij trouw zijn voorouders. De rijstkorrels liggen mooi gerangschikt op het altaar. De verse bloemen geuren in het kleine vaasje. De drie witte kaarsen laten hun licht op de vergeelde foto's schijnen. Filippo weet dat zijn vader trots op hem is. "Eer elke morgen je voorouders Filippo, net zoals ik het jou geleerd heb. Vergeet nooit dat alles wat je hebt, alles wat je bent, alles wat je kunt; heb je aan jou stam te danken," die laatste woorden van zijn vader staan in het hoofd van Filippo gebeiteld. Net zo gebeiteld als alle rituelen die hij elke morgen volbrengt. Zo is het, zo is het altijd geweest, zo zal het altijd blijven.

"Nu eerst de riksja opblinken," denkt Filippo. Ook dat is hij aangeleerd door zijn vader. Je riksja oppoetsen moet weloverwogen en nauwkeurig uitgevoerd worden. Bij elke wreef weet je dat de riksja belangrijk is voor je eigen voortbestaan, dat van je gezin, dat van je afstammelingen. De riksja wordt reeds generaties lang doorgegeven van vader op zoon. De oudste zoon krijgt de riksja, dat is een ongeschreven wet. Gelukkig bleek Filippo ook sterk genoeg te zijn voor dit zware werk. Toen zijn vader ziek werd was Filippo nog geen zestien jaar. De eerste weken was het werk zwaar voor de tiener, maar gaandeweg kreeg hij meer kracht en stevigheid. Nu loopt Filippo vaak zestien uur per dag met de riksja door de stoffige straten van Bombay.

Zijn moeder, zijn vier broers en zijn zus rekenen op hem. Hij is nu de belangrijkste kostwinner in huis. Zijn Grungo is veertien jaar en werkt in de textielververij. Smerig werk, in dampende baden, vol giftige vloeistoffen. Vaak is Grungo misselijk als hij thuis komt en valt hij ijlend in slaap. De missiewerker die af en toe in hun sloppenwijk komt zegt dat het zo niet verder kan. "De longen van de jonge Grungo gaan kapot aan dit ongezonde werk," waarschuwt de man keer op keer. Maar niemand kan van woorden leven wist zijn moeder, er zijn teveel monden te voeden, er is gewoon geen andere keuze. Grungo zelf klaagt nooit en werkt hard. Iedereen weet dat als je geboren wordt in de sloppenwijken van Bombay dan leef je gewoon niet lang. Grungo weet dat het zijn lot is, zijn leven.

Nog voor de zon op komt staat Filippo klaar met zijn riksja op zijn vaste plaats. Daar, dicht bij dat mooie gebouw, met die toren. De priester die er woont gaat elke morgen met de riksja van Filippo naar zijn werkplek. Een voorname heer, met mooie gewaden. Hij geeft Filippo altijd een grote fooi, dus Filippo zorgt er wel voor dat niemand hem deze vaste ochtendklant kan afnemen. Ook deze morgen komt de priester recht naar de riksja van

Filippo. “Goedemorgen vriend, hoe gaat het met jou en je familie,” groet de voorname heer. De jongen antwoordt dan steevast dat alles heel goed gaat. Hij vertelt nooit aan deze voorname heer over de ellende thuis, zijn gestorven vader, zijn zieke broer, zijn arme moeder. Hij wil zijn klant niet lastigvallen met zijn problemen. De ongeschreven wet van de riksja rijders is immers dat je altijd breeduit lacht naar je klanten. “Toeristen, rijke mensen, voorname burgers betalen je niet voor een droevig verhaal. Nee, ze verwachten een vrolijke sterke kerel, die dankbaar is voor elke rit, voor elke dag. Hoe breder je glimlach, hoe groter de fooi,” prentte zijn vader hem in zijn hoofd. Daarom vertelt Filippo elke morgen aan de priester hoe blij hij is met deze nieuwe dag, hoe goed hij wel geslapen heeft en hoe goed ze het allemaal hebben thuis. Dan knikt de priester tevreden en leest verder in het dikke boek dat hij altijd bij zich heeft, zonder nog lastige vragen te stellen.

Deze morgen gebeurt iets onverwachts, iets wat het leven van Filippo danig in de war brengt. Op de aankomstplek ziet de riksja rijder de missiewerker uit de sloppenwijk staan wachten aan de ingang. Filippo doet zo onopvallend mogelijk. Hij duikt bijna helemaal weg in zijn kleren op het ogenblik dat de priester hem met een schouderklopje bedankt en hem de royale fooi geeft. Te laat, de missiewerker heeft Filippo herkent. Dit lijkt plots de ergste dag in het leven van Filippo. De voorname priester mag niets weten over zijn levensomstandigheden, over de sloppenwijk, over zijn familie. Donkere wolken verschijnen in het hoofd van Filippo. Hij voelt dat er een groot onheil op komst is. “Lieve voorvaderen, verhoor mijn smeekbede, laat de missiewerker verblindt worden door de zon, laat dit ogenblik gewoon voorbij gaan,” prevelt de jonge kerel.

“Dag Filippo,” klinkt de stem van de missiewerker, “ik herkende meteen de riksja waar jij altijd zo hard aan poetst. Wat fijn dat jij vader Johannes elke morgen tot hier brengt. Ik kan vandaag de werkvergadering niet bijwonen, daarom sta ik hem hier buiten op te wachten. Hoe gaat het met je broer Grungo? Heeft hij een goede nachtrust gehad?” Filippo bloost en stamelt een onverstaanbaar antwoord. Hij wil in de grond verdwijnen of hard wegrennen. “Er wacht een volgende klant op mij, voorname heer,” murmelt hij snel, “als u me wil verontschuldigen?” De beide heren zien dat Filippo aanstalten maakt weg te rennen. “Oké Filippo, ga maar snel nar je klant. Ik kom deze avond nog wel eens langs,” antwoordt de missiewerker.

Die dag rent Filippo door de straten van Bombay met een zwaar gemoed. Het liefst wil hij dat deze dag niet eindigt. Hij werkt langer dan gewoonlijk, de laatste ritten loopt hij wat langzamer, zijn benen voelen als lood. Wanneer hij uiteindelijk richting sloppenwijk loopt is

het erg laat. Stil sluipt hij zijn woonst binnen waar iedereen al ligt te slapen. Zijn broer Grungo ijlend zoals gewoonlijk. Zijn andere broers en zijn zusje als een verward kluwen armen en benen tegen elkaar op de grond. Zijn plekje in de hoek is nog vrij. Voorzichtig stapt hij over de ledematen.

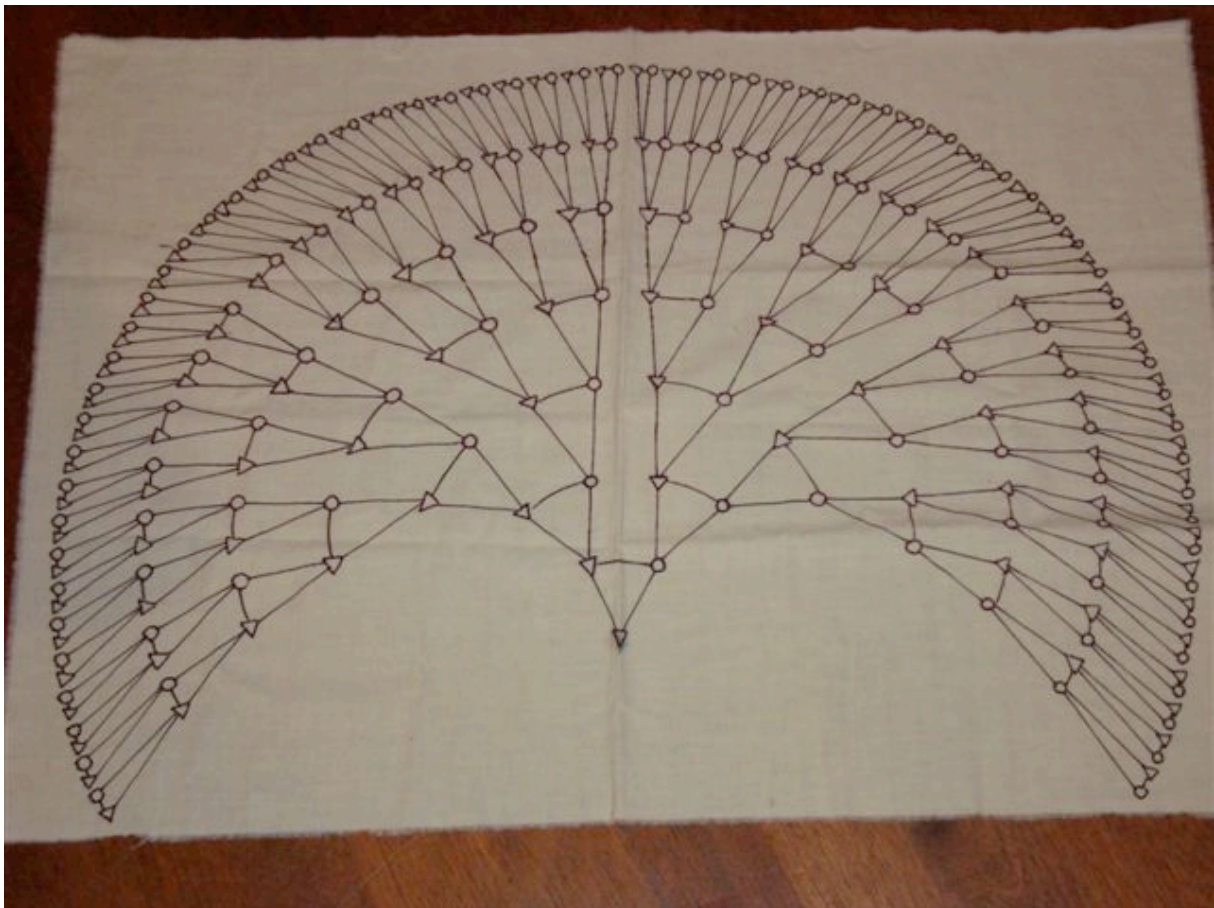
“Dag Filippo,” fluistert zijn mama “we hebben deze avond bezoek gehad van de missiewerker en een voorname heer. Ze willen Grungo en ons gezin helpen. Grungo gaat morgen naar het missiehospitaal en we krijgen elke maand wat geld om ons te helpen. Ik ben erg fier op je dat je deze mensen vroeg ons te helpen.” Filippo mompelt een onverstaanbaar antwoord en kruipt snel onder het deken met de verontschuldiging erg moe te zijn. Uren later kan hij nog de slaap niet vatten, de verwarde gedachten flitsen door zijn hoofd. De stem van zijn vader, de missiehelfer, de deftige priester en het gehoest van zijn broer flitsen allemaal doorheen zijn gedachten. “Hoe weet jij nu nog wat ‘goed’ is, hoe het hoort?” vraagt hij zich af. Het was allemaal zoveel eenvoudiger toen zijn papa nog elke dag met hem in de familietempel de oude gebruiken en rituelen voordeed. Hij als oudste zoon heeft de verantwoordelijkheid deze ongeschreven wetten verder te laten leven. Hij weet dat deze wetten en gebruiken de wortels zijn van hun leven, de wortels van generaties en generaties. Het hout waaruit ze allemaal gesneden zijn. Nu voelt hij zich zwak en onmachtig om de nieuwe wending te aanvaarden. Hij voelt zich een mislukking, hij dient immers voor het gezin te zorgen. Nu driegt het gezin uiteen te vallen! Als hij maar wist wat zijn vader nu zou wensen, nu zou doen. Stiekem kruipt hij vanonder zijn deken naar de kleine kast in de woonruimte en neemt het beduimelde voorouderkleed waar zijn vader in geval van nood uren mee zat te bidden. Met kleine draadjes toont het al de voorouders tot in de zevende generatie. Al die voorouders diende je te eren, ervoor te bidden en daarna kon je hen om kracht en advies vragen. Vaak hielp dat zijn vader, maar soms duurde het weken vooraleer zijn vader een antwoord kreeg. Zou Filippo nu ook zo lang dienen te bidden? Hij stak het voorouderkleed onder zijn tuniek, morgen neemt hij het mee naar de tempel. Stiekem, want niemand van het gezin mag weten dat hij twijfelt, dat hij niet meer weet wat te doen.

De volgende dag vermijdt Filippo het de voorname priester aan te kijken. Hij ontwijkt handig alle vragen en rent harder dan ooit naar de eindhalte van de man. Bij het afscheid krijgt hij nog een grotere fooi dan voorheen. ‘Voor je moeder,’ zegt de priester. Filippo buigt dieper dan ooit, misschien niet zozeer voor het vele geld dat hij in zijn hand houdt, maar eerder omdat de man zijn vuurrode gezicht niet zou zien. Nu voelt hij zich een bedelaar, net zoals de vele kreupele en zieke mensen die op de trappen van de tempel liggen met een

bedelnap. Hij had zijn vader beloofd dat ze nooit gingen bedelen, niet zolang hij kon riksja rijden. 'Ik ben mijn voorouders ten schande', flitst het door zijn hoofd. Het voelt aan als verraad aan zijn vader, die zijn leven gaf voor zijn gezin en de riksja.

Even later spreidt Filippo het voorouderkleed uit op de vloer in de tempel. Hij doet de gebeden en offert de nodige kaarsen. Na geruime tijd durft hij om hulp en raad te vragen. Wachtend op een antwoord hoort hij alleen maar de chaos in zijn hoofd. Met een nog zwaarder gemoed komt hij uren later terug in de buitenlucht en vat zijn werk verder aan. Klant na klant rent hij van bestemming naar bestemming, een glimlach vastgepind op zijn gezicht. Zo hoort het, zo heeft hij het geleerd, zo kan hij de voorouders gerust stellen en kan hij hulp verwachten. De daaropvolgende dagen wordt de diepe buiging voor de priester, het snelle afscheid en het tempelbezoek een vast ritueel. Met de gebeden wordt echter ook de chaos in zijn hoofd groter en de last van de verantwoordelijkheid op zijn schouders zwaarder. Grungo verblijft in het ziekenhuis, zijn moeder aanvaard het extra geld dankbaar en Filippo rent en bid, rent en bid...

Vorouderkleed (©Daan Van Kampenhout - www.daanvankampenhout.com)

Elke morgen tijdens de rit leest de priester onverstoord in zijn dikke boek, zo lijkt het wel. De priester merkt echter dat elke dag de schouders van de kleine riksja renner verder doorbuigen, dat hij minder snel rent, dat hij minder breed lacht en dat hij elke dag dieper buigt voor de extra fooi. In werkelijkheid breekt de priester zich elke morgen het hoofd hoe hij de jongen kan helpen, zonder zijn trots en zijn eigenwaarde aan te tasten. De priester voelt het gevecht van de jongen, de lasten van de oude tradities die hij elke dag meestorst. ‘Niet alleen mijn gewicht maakt jouw riksja zwaar, Filippo, maar ook het gewicht van de verantwoordelijkheden en van de eeuwenlange tradities wegen door’, denkt de priester. Tradities die lasten worden, overtuigingen die remmend werken. De angst om al deze zaken in vraag te stellen zorgen ervoor dat Filippo niet achterom kijkt naar de priester, maar enkel vooruit. Zo blijft Filippo rennen en veranderen zijn houvasten in lasten, zijn voorouders in behouders.

“Vandaag wil ik eens met je praten Filippo. Kom, zet je naast me in de riksja. Waar haal jij elke dag de kracht vandaan om zoveel lasten op je te nemen. Je broer Grungo is zo fier op je, hij geneest stilaan en we hebben hem aangeboden een opleiding te volgen. Op die manier kan hij later een gezonder beroep uitoefenen en meehelpen met jou om het gezin te voeden.”, spreekt de priester. “Maar er is een probleem,” gaat hij meteen verder, “Grungo wil daar niet van horen. Hij zegt dat hij later ook een riksja rijder wil worden, net als jij. Dan kan hij ook zijn voorouders eren en voor het gezin helpen zorgen. De dokter zegt echter dat

Grungo nooit erg sterk zal worden, dus met een riksja rijden is uitgesloten voor hem' Bij het horen van deze woorden breekt de weerstand van Filippo. "Hoe kan Grungo nu riksja rijder verkiezen boven een opleiding. Die kans zal hij nooit meer krijgen. Zouden zijn voorouders dat niet toejuichen?", vraagt de jongen zich af. 'Hoe kunnen we de goedkeuring van je voorouders krijgen, Filippo?' vraagt de priester, "Grungo vindt erg belangrijk". De jongen kijkt verbaasd naar de statige heer, 'Waarom stelt een belangrijke priester hem die vraag? Zij hebben toch een andere god, andere gebruiken? 'Het is belangrijk dat we elkaar helpen Filippo, zodat we het beste voor je broer Grungo kunnen realiseren. Daarvoor zal ik wel je hulp nodig hebben', besluit de priester. Filippo knikt maar durft verder geen antwoord te geven. 'Neem maar je tijd jongen, ik hoor het wel als je hiervoor klaar bent'

De ochtend erna wijkt Filippo van de gewone route af met de priester. 'Waar breng je me naar toe, Filippo?' vraagt zijn passagier. 'Naar de tempel heer, daar wil ik je iets tonen,' antwoordt de jongen. Een tijd later hurken de kleine jongen en de oude man samen op de tempelvloer. Een ongewoon tafereel, maar speciale gelegenheden vragen speciale ontmoetingen. Verwonderd kijkt de priester naar het beduimelde doek dat de jongen op de grond uitspreidt. Hij neemt kleine steentjes om aan te duiden naar welke voorouderzielen hij die dag gaat bidden. 'Zo bid ik naar mijn voorouders, en zo vraag ik hen ook om kracht' legt Filippo uit. Terwijl Filippo bidt, bekijkt de priester het tafereel. 'Ook de pijn en het verdriet van mijn voorouders verlicht ik op deze manier heer. Ik ben nu de enige afstammeling die hen offers kan brengen en voor hen kan bidden. Dit heeft mijn vader me geleerd'. De geestesvader knikt bedenkelijk, 'Kan deze jongen dit wel allemaal op zijn schouders dragen?', vraagt zich af. 'Er moet toch een andere oplossing te bedenken zijn?'

Terug buitengekomen nodigt de priester de jongen uit om onder de boom voor de tempel te gaan zitten. 'Dat is mooi zielswerk wat je daar doet Filippo, je vader is zeker en vast erg trots op je. Ik wil je graag een tweede manier tonen waarop je kracht kunt vragen aan je voorouders en hen tegelijk kunt eren. Zie je deze boom, Filippo. We kunnen enkel zien wat boven de aarde uitsteekt. Het diepe wortelgestel zien we helemaal niet. De wortels voeden de boom, met alles wat de aarde biedt. Ook de afgestorven planten voeden de aarde, en dus ook de boom.'

'Zie je nu deze jonge tak, Filippo?', vervolgt de priester. 'De belangrijkste taak van deze tak is naar het licht te groeien, puttend uit alles wat de wortels en de stam van de boom hem aanbieden. Maar de weg naar het licht dient de tak zelf te vinden, dan pas kan deze nieuwe tak de sterkste sappigste botten, bloemen en bladeren voortbrengen. Deze bladeren

zijn belangrijk om het zonlicht om te zetten, anders sterft de boom en zelfs de stam. Deze bloemen dragen op hun beurt nieuwe vruchten en maken zo nieuw leven mogelijk maken. Deze tak dient zich niet alleen te voeden met de kracht vanuit de wortels, maar ook met de kracht van de zon!’ De priester neemt zacht het voorouderkleed uit de handen van de jongen. Hij vouwt het open aan de voet van de boom, maar legt het ondersteboven.

‘Jonge mensen zijn het nieuwe leven Filippo, dat is jullie taak. Groei naar het licht jongen, samen met je broers en je zussen. Eer en dank de kracht van je voorouders, laat hen de voedende kracht zijn van jullie toekomst. Maar verlang naar het licht van de zon en durf een aparte tak te zijn aan de stam; eraan verbonden maar er niet door gebonden.

